

**ผลการจัดการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์เรื่องทัศนศิลป์สร้างสรรค์ของนักเรียน
ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
The Result of Learning Management in Visual Art of Creative Visual
for the Hearing Impairment Students in Pratom suksa 5 using Supplement
Imagination and Creative Thinking Approaches.**

ชินกร คำภูธร (Chinnakorn Kamputorn) *
จุมพล ราชวิจิตร (Jumpol Rachwijit, Ph.) **
เพ็ญณี แนนรอต (Pennee Narrot, Ph.D.) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องทัศนศิลป์สร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ตามเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป 2) เพื่อศึกษาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ตามเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

การวิจัยนี้ ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน ซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ในรูปแบบ Pre-Experimental โดยใช้แบบแผนการทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว มีการทดสอบหลังเรียน (One – shot case study) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 7 แผน เวลา 14 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ชุด เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 35 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) 0.17 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนก (B) ระหว่าง -0.58 ถึง 0.68 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.82 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ 4) แบบประเมินผลงานการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ 5) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ 6) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ฉบับรูปภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{u}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ

คำสำคัญ : การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์, นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

Keyword : Supplement Imagination and Creative Thinking Approaches, The Hearing Impairment Student

* นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน กลุ่มวิชาเฉพาะการสอนศิลปะ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*** รองศาสตราจารย์ อาจารย์พิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 81.75 มีคะแนนเฉลี่ยรวมร้อยละ 75.89 ซึ่งผ่านเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) ทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ของนักเรียน ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 100 มีคะแนนเฉลี่ยรวม ร้อยละ 86.34 ซึ่งผ่านเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอน ด้านพัฒนาการทางอารมณ์และการเรียนรู้ นักเรียนมีระดับความคิดเห็นในระดับพึงพอใจมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม 4.90 4) ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ คิดเป็นร้อยละ 83.35 โดยมีนักเรียนร้อยละ 81.75 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study learning achievement in Visual Art of Creative Visual for the Hearing Impairment Students in Pratomsuksa 5 using Supplement Imagination and Creative Thinking Approaches based on 70% of criterion and the number of students passing criterion was 80% up, and 2) to study creative skill in visual art of the Hearing Impairment Students in Pratomsuksa 5 using Supplement Imagination and Creative Thinking Approaches based on 70% of criterion and the number of students passing criterion was 80% up, and 3) to study the opinion of the Hearing Impairment Students in Pratomsuksa 5 on learning management using Supplement Imagination and Creative Thinking. in Visual Art of Creative Visual.

In this study, 16 population were used as the samples including Pratomsuksa 5 Students, Sotesuksa School, Khon Kaen Province. The design of this study was Experimental Research as Pre-Experiment by using One-Shot Case Study. The instruments using in this study were: 1) seven Learning Management Plans by using Supplement Imagination and Creative Visual, 14 hours, 2) 1 set of Learning Achievement Test as Multiple Choice with 4 alternatives, 35 items with item difficulty (p) form 0.17 to 1.00, item discrimination (B) between -0.58 to 0.68, and reliability coefficient 0.82, 3) the Questionnaire of Students' Opinion on Learning Management in Supplement Imagination and Creative Thinking, 4) the Performance Evaluation Form in Creative Visual, 5) the Learning Behavioral Observation Form, and 6) the Picture Creative Visual Test. The statistic using for data analysis included the Mean (μ), Standard Deviation (S.D.), and Percentage.

The research findings found that: 1) the learning achievement of students learning by using Supplement Imagination and Creative Visual, passed criterion 70%, there were 81.75% of students passing criterion as research objectives, 2) the students' skill in Visual Art of Creative Visual passed criterion 80%, there were 100% of students passing criterion, and total average score = 86.34 passing criterion as research objectives, 3) the students' opinion on learning management by Supplement Imagination and Creative Visual, in all of 3 aspects including: the learning activity, the teacher, and the emotional development and learning. The students had satisfaction in "the Highest" level with total average score 4.90, and 4) the students' Creativity included total average score in all of 4 aspects including: the originality, the fluency, the flexibility, and the elaboration for 83.35%, there were 81.75% of students passing criterion 80%.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของจินตนาการไว้ว่า จินตนาการ หมายถึง การสร้างภาพขึ้นในใจ ซึ่งภาพที่สร้างขึ้นในใจนั้น มีบทบาทอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ (ชูเกียรติ มุ่งมิตร, 2554) จินตนาการ เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับจินตภาพ คือการสร้างภาพในสมองหรือนึกคิดเป็นภาพ จึงเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถือเป็นทักษะเบื้องต้นของความคิดสร้างสรรค์ จะทำให้สมองพัฒนาได้ดีเมื่อสมองดีแล้วก็จะนำไปสู่จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และสติปัญญาที่ดีเป็นอันดับต่อมา จินตนาการทำให้เด็กมีวิสัยทัศน์ที่ยืดหยุ่น ไม่ยึดติดอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และจินตนาการยังช่วยพาให้คนพ้นไปจากความจริงบางอย่างในชีวิตที่ตึงเครียดและกดดัน นอกจากนี้จินตนาการก็ยังนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ประดิษฐ์กรรมหลาย ๆ อย่างบนโลก (ชาติรี วิฑูรชาติ, ม.ป.ป.) ความคิดสร้างสรรค์ในงานศิลปะนั้น เกิดจากการใช้จินตนาการอย่างอิสระ กล่าวคือ จินตนาการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการแสดงออกที่บ่งบอกว่างานนั้นเป็นความคิดสร้างสรรค์ (นิพนธ์ ทวีกาญจน์, 2533) ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวเด็กทุกคน ตั้งแต่แรกเกิดและสามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จะมีข้อจำกัดในด้านการสื่อสารไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่เขื่อนามธรรมได้อย่างลึกซึ้ง ปัญหาสำคัญของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน คือ ภาษา หรือการสื่อสารกับผู้อื่น ยิ่งมีการสูญเสียการได้ยินมากเท่าใด พัฒนาการทางภาษาก็ยิ่งจะช้าและบกพร่องมากเท่านั้น แม้จะมีองค์ประกอบอื่น ๆ มาเกี่ยวข้อง เช่น สายตา สติปัญญา ก็ไม่ได้ทำให้ปัญหานี้หายไป ปัญหาอีกด้านที่พบของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินคือ ปัญหาทางด้านอารมณ์ เพราะสาเหตุของภาษาทำให้การสื่อความหมายและความเข้าใจเป็นไปได้อย่างลำบาก ถ้าหากไปอยู่ในสังคมที่ไม่เป็นที่ยอมรับแล้วก็จะยอมเพิ่มปัญหามากขึ้น ทำให้เด็กสุขภาพจิตเสื่อมมีปมด้อยทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ได้ (รักชนก สุทธิประภา, 2550) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ใด ๆ ก็ตามย่อมมี

พื้นฐานมาจากการรับรู้ โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ 1) ตา 2) หู 3) ผิวหนัง 4) จมูก 5) ลิ้น ซึ่งจากการวิจัยทางการศึกษาพบว่า ประสาทสัมผัสทั้ง 5 นั้นมนุษย์เราสามารถรับรู้จากอวัยวะต่างๆ เหล่านี้บ่อยมากแตกต่างกัน ดังนี้คือตาสามารถรับรู้ได้ 83% หูสามารถรับรู้ได้ 11% ผิวหนัง จมูกและลิ้นสามารถรับรู้ได้รวม 6% (เลิศ อาพันธ์นะ, 2535) ซึ่งจินตนาการเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส ฉะนั้นนักเรียนที่บกพร่องด้านประสาทรับรู้ทางหูจึงสูญเสียโอกาสในการสัมผัสรับรู้ด้านนี้ไป จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องต้องทำการกระตุ้นและพัฒนาประสาทสัมผัสในการรับรู้ส่วนอื่น ๆ ที่ยังหลงเหลืออยู่ให้ทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ

ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เรื่องของความคิดสร้างสรรค์เป็นที่ยอมรับกันว่ามีความสำคัญมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ นอกจากนี้ความคิดสร้างสรรค์ยังมีผลต่อการปรับตัว และต่อการคิดค้นนวัตกรรมต่าง ๆ เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งมีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่น ๆ และเป็นปัจจัยที่จำเป็นยิ่งในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ดังนั้นในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จึงควรเริ่มมาตั้งแต่วัยเด็กเพราะวัยเด็กเป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น มีจินตนาการสูง มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และสนใจต่อสิ่งแปลกใหม่อรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น ประสาทสัมผัสด้านการฟังเสียง ไม่อาจใช้เป็นประสาทนำได้เท่ากับประสาทตา ผู้บกพร่องทางการได้ยินจึงต้องอาศัยการรับรู้ทางสายตาช่วยในการรับรู้อย่างมากและการรับรู้จากการสัมผัสก็มีส่วนช่วยเช่นกัน (ศรียา นิยมธรรม, 2551)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงดำเนินโครงการวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในปีการศึกษา 2549-2550 โดยนำเอาองค์ความรู้และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความชัดเจน

เหมาะสมและใช้ชื่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีการทดลองใช้ในโรงเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 10 โรงเรียนใน 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ ผลการใช้รูปแบบ การเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ในภาพรวมสูงขึ้น ทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์ พฤติกรรมการเรียนรู้ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจในการนำไปใช้ ซึ่งการจัดการ การเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีขั้นตอน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ คือการสร้าง ความตระหนักเพื่อกระตุ้นและสร้างความสนใจของผู้เรียน เข้าสู่เรื่องที่จะเรียนรู้ การระดมพลังความคิด เพื่อเป็น การดึงศักยภาพของผู้เรียนให้ค้นหาคำตอบหรือคิด ออกแบบและสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยตนเอง การนำเสนอ เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น การวัดประเมินผล และการเผยแพร่ผลงานจากการสร้างสรรค์ (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

กระบวนการจัดการเรียนรู้ของศิลปะในปัจจุบัน พบว่า ครุภัณฑ์ขาดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม กระตุ้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ครูยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ ผู้เรียนขาดความสุขในการเรียนรู้ศิลปะ ทั้งยังส่งผลให้ ผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะอยู่ในระดับ ค่อนข้างต่ำ วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2542) ได้ศึกษา การใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดซีไอเอสเอสที (CISST) ซึ่งเป็นกิจกรรมในโครงการวิจัยเพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับ เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ศึกษาและ กำหนดสมมติฐานตามแนวคิดซีไอเอสเอสที (CISST) ซึ่งเชื่อว่า การสร้างสรรค์ศิลปะเด็กเพื่อพัฒนาเด็กที่มี ความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ ให้สามารถพัฒนาได้ เติบโตตามศักยภาพเพื่อสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยปัจจุบัน ทั้งศิลปะสมัยใหม่ (modern art) และศิลปะหลังสมัยใหม่ (post-modern art) จำเป็นจะต้องพัฒนากิจกรรมให้ แสดงความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) จินตนาการ (Imagination) ความรู้สึกสัมผัส (Sensibility) การจัด ระบบภาพ (Systematization) และการพัฒนารูปทรง (Transformation)

ด้วยสภาพบริบทดังกล่าวข้างต้นและการศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าจินตนาการและ ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นไปพร้อมกันในตัวของผู้เรียน จึงได้พัฒนารูปแบบการสอนขึ้นโดยประยุกต์มาจาก รูปแบบการสอนแบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและแนวคิด CISST ของ วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ (2542) ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับเพิ่ม ในส่วนขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเพิ่มจุดเน้น ในเรื่องการสัมผัสรับรู้เข้าไปในขั้นตอนการสอน ดังนี้ 1) ขั้นสัมผัสรับรู้และตระหนัก 2) ขั้นระดมพลังจินตนาการ ผ่านภาษามือ 3) ขั้นจินตนาการและสร้างสรรค์ชิ้นงาน 4) ขั้นนำเสนอผลงาน 5) ขั้นวัดผลประเมินผล 6) ขั้น เผยแพร่ผลงาน โดยเรียกรูปแบบที่ประยุกต์พัฒนาขึ้นว่า การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งขณะเดียวกัน ผู้วิจัยมีงานรับผิดชอบในการสอนนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญ ของการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมจินตนาการและ ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน อันนำไปสู่การพัฒนาผล การเรียนรู้ในกลุ่มการเรียนรู้ศิลปะ ดังนั้นจึงสนใจศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้ สาระทัศนศิลป์ เรื่องทัศนศิลป์ สร้างสรรค์ ของนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบส่งเสริม จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีผล การเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ของนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอน แบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ตามเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป
2. เพื่อศึกษาทักษะการสร้างสรรค์ผลงาน ทัศนศิลป์ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบส่งเสริม จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ตามเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง รูปแบบที่ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ เรื่องทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินโดยการประยุกต์และพัฒนาจากรูปแบบการสอนแบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) และแนวคิด CISST (วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ, 2542) อันประกอบด้วย 6 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นสัมผัสรับรู้และตระหนัก 2) ขั้นระดมพลังจินตนาการผ่านภาษามือ 3) ขั้นจินตนาการและสร้างสรรค์ชิ้นงาน 4) ขั้นนำเสนอผลงาน 5) ขั้นวัดผล/ประเมินผล 6) ขั้นเผยแพร่ผลงาน ทัศนศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง การสร้างชิ้นงานศิลปะที่สามารถมองเห็นและรับรู้ได้ด้วยตา อันประกอบด้วย การวาดเส้น การวาดภาพระบายสีและการปั้น

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง นักเรียนที่สูญเสียการได้ยินทั้งหมดและหูหนวก ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึงคะแนนที่ได้จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนจากแบบประเมินผลงานทัศนศิลป์ของนักเรียนในระหว่างเรียน คะแนนจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์และข้อค้นพบจากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

กระบวนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง รูปแบบ Pre-Experimental โดยใช้รูปแบบการทดลอง One – shot case Study โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลการจัด

การเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ เรื่อง ทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 7 แผน เวลาเรียน 14 ชั่วโมง รายวิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่องทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ ในหน่วยทัศนศิลป์สร้างสรรค์ ประกอบด้วย ปฐมนิเทศ การเรียนรู้ และกิจกรรมสัมผัสรับรู้ เส้นสัมผัส จินตนาการ จากแสงเงา สีเส้นของจินตนาการ จินตนาการงานปั้น รวมพลังจินตนาการ นิทรรศการงานทัศนศิลป์จากจินตนาการ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ชุด เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 35 ข้อ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 ชุด มี 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอน และด้านพัฒนาการอารมณ์และการเรียนรู้ รวม 12 ข้อ แบบประเมินผลงาน การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ จำนวน 1 ชุด แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ฉบับรูปภาพจำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมชุดที่ 1 การต่อเติมภาพจากวงรี กิจกรรมชุดที่ 2 การต่อเติมภาพจากเส้นต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ กิจกรรมชุดที่ 3 การต่อเติมภาพจากเส้นคู่ขนาน โดยผู้วิจัยประยุกต์ใช้มาจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ ฉบับรูปภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้ ปฐมนิเทศนักเรียนให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ชี้แจงบทบาทของครูและนักเรียน วิธีการวัดและประเมินผล ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้กับ

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 7 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมระยะเวลาในการทดลองใช้แผนการสอน 14 ชั่วโมง วัดประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบประเมินผลงานการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 ชุด ดำเนินการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 81.75 มีคะแนนเฉลี่ยรวมร้อยละ 75.89 ซึ่งผ่านเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) ทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ของนักเรียน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 100 มีคะแนนเฉลี่ยรวม ร้อยละ 86.34 ซึ่งผ่านเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอน ด้านพัฒนาการทางอารมณ์และการเรียนรู้ นักเรียนมีระดับความคิดเห็นในระดับพึงพอใจมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม 4.94) ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้านคือความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ คิดเป็นร้อยละ 83.35 โดยมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 คิดเป็นร้อยละ 81.75

อภิปรายผล

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผลการวิจัยพบว่า มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 81.75 ซึ่งสรุปได้ว่า ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดเอาไว้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ นั้นได้เน้นกระบวนการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีความเหมาะสมกับลักษณะความพิการของนักเรียนโดยผู้วิจัยปรับแบบประเมินให้มีการสื่อสารด้วยภาพมากกว่าใช้คำอธิบายหรือภาษาเขียน ซึ่งนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีข้อจำกัดในเรื่องของภาษา ซึ่ง ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีปัญหาเกี่ยวกับภาษา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในวงจำกัด เรียงคำที่เป็นประโยคผิดหลักภาษา ซึ่งเด็กที่ยังมีการสูญเสียการได้ยินมากเท่าใด ยังมีปัญหาในทางภาษามากขึ้นเท่านั้น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทั้งนี้เพราะว่าวิธีการเรียนการสอนตลอดจนการวัดผลที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันเหมาะที่จะนำมาใช้กับเด็กปกติมากกว่า วิธีการบางอย่างจึงไม่เหมาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ยิ่งไปกว่านั้น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาทางภาษาและมีทักษะทางภาษาจำกัด จึงเป็นอุปสรรคในการทำข้อสอบ เพราะผู้ที่ทำข้อสอบได้ดีนั้นต้องมีความรู้ทางภาษาเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำกว่าเด็กปกติซึ่งสอดคล้องกับ ศรียา นิยมธรรม (2551) กล่าวว่าปัญหาของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินคือ ภาษาหรือการสื่อสารกับผู้อื่นการสูญเสียการได้ยินมากเท่าใด พัฒนาการทางภาษาก็ยิ่งล่าช้ามากเท่านั้น จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการจัดทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีความเหมาะสมกับนักเรียน โดยลดทอนข้อสอบที่เป็นภาษาเขียนให้น้อยลงแล้วเน้นข้อสอบเชิงสัญลักษณ์และรูปภาพ ให้มีสัดส่วนมากขึ้น อีกทั้งการจัดทำสื่อการเรียนรู้ ใบความรู้ ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผน ผู้วิจัยได้เน้นการใช้ภาพประกอบและสื่อที่สามารถรับรู้ และสัมผัสได้ด้วยตา

เป็นหลักสำคัญ จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจากหลักการดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ศรียา นิยมธรรม (2550) ที่กล่าวว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เรียนรู้จากการเห็นเป็นประสาทสัมผัส

ด้านทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ของนักเรียน จากผลการวิจัย พบว่า มีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 16 คนคิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งสรุปได้ว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดเอาไว้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีจุดเน้นในการสร้างประสบการณ์ให้นักเรียนในเรื่องการรับรู้สัมผัสและรู้สึกผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การวาดภาพวัตถุสัมผัส การวาดเส้นสัมผัส การจินตนาการรูปร่างจากแสงเงา การเขียนภาพจากเพลง การปั้นจากจินตนาการ การวาดภาพจากนิทาน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนั้น จัดโดยใช้ขั้นตอนการสอน 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสัมผัสรับรู้และตระหนัก 2) ขั้นระดมพลังจินตนาการผ่านภาษามือ 3) ขั้นจินตนาการและสร้างสรรค์ชิ้นงาน 4) ขั้นนำเสนอผลงาน 5) ขั้นวัดผลประเมินผล 6) ขั้นเผยแพร่ผลงาน ในการจัดการเรียนรู้เน้นเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ เน้นการกระตุ้นประสาทสัมผัสหรือการรับรู้ จึงทำให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์งานได้ด้วยความเป็นอิสระและมีความสุข สนุกสนาน ในการปฏิบัติกิจกรรมส่งผลให้นักเรียนสามารถแสดงออกด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ พิรณา ธิกุลสุรگان (2549) กล่าวว่าไว้วางใจนักเรียนมีประสบการณ์มากกว่า (ทั้งที่เกิดขึ้นจริงและในจินตนาการ) จะมีสมองที่ซับซ้อนกว่าและเรียนรู้ได้ง่ายกว่า ครูจึงสามารถช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น โดยการกระตุ้นจินตนาการนั่นเอง นักเรียนสามารถจินตนาการได้ดีเมื่ออยู่ในสภาวะผ่อนคลายและพร้อมที่จะเรียนรู้ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้นักเรียนมีผลการประเมินทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีพัฒนาการและทฤษฎีความรู้สึกและการเห็นทางศิลปะว่า เมื่อเด็กได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมประสบการณ์ทาง

ด้านความรู้สึกสัมผัส โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะที่ออกแบบได้สอดคล้องกับระดับวุฒิภาวะ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกอย่างเสรีภาพแล้ว คุณภาพของการรับรู้ ย่อมพัฒนาดีขึ้นด้วย วิรุณ ตั้งเจริญ (2539) กล่าวไว้และสอดคล้องกับ ศรียา นิยมธรรม (2550) ว่ากลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรได้รับการส่งเสริมทำนองเดียวกับโครงการซีไอเอสเอสที (CISST) ที่กระตุ้นความสามารถด้านต่าง ๆ ทั้งความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความรู้สึกสัมผัส ความสามารถเชิงระบบและความสามารถในการพัฒนารูปทรงปรากฏการณ์ที่แสดงความรู้สึกสัมผัส ประกอบด้วย ภาพสัมผัส วัตถุสัมผัส โสตสัมผัส กลิ่นสัมผัส ซึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด กิจกรรมสร้างสรรค์ซีไอเอสเอสที (CISST) มาประยุกต์ใช้กับนักเรียน เช่น การเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส การวาดภาพสัมผัส การเขียนภาพจากเพลง (การสั่นสะเทือนของเสียง) การเขียนภาพจากนิทาน การจินตนาการรูปร่างจากแสงเงา การปั้นจากจินตนาการ เป็นต้น อีกทั้งยังมีกิจกรรมที่เน้นการสัมผัส รับรู้ อีกหลายกิจกรรม ภายใต้การจัดการเรียนรู้อย่างดังกล่าว ข้างต้น ส่งผลให้นักเรียนมีความสุข สนุกสนานและรู้สึกเป็นอิสระ ผ่อนคลายในการสร้างสรรค์งาน ซึ่งส่งผลโดยตรงให้ผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น เป็นผลงานที่สื่อจินตนาการของนักเรียนได้อย่างสูงสุด เป็นผลงานที่มีความน่าสนใจ แปลกใหม่ สอดคล้องกับ นิพนธ์ ชันแก้ว (2551) ที่กล่าวไว้ว่า การแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนจะเริ่มจากการรับรู้ รู้สึกเกิดประสบการณ์ ประสบการณ์จะนำไปสู่การสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ ๆ ตามความคิดจินตนาการของแต่ละคน จากผลการวิจัยและเอกสารหลักการต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงอภิปรายผลโดยสรุปได้ว่า การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการสอนที่เน้นการกระตุ้นการรับรู้สัมผัสแล้วรู้สึก เพื่อเกิดประสบการณ์ นำไปสู่การสร้างภาพขึ้นในใจ แล้วแสดงออกมาเป็นผลงานศิลปะที่สะท้อนความคิดจินตนาการได้อย่างสูงสุด ดังผลการวิจัยที่ปรากฏให้เห็นได้ว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินด้านทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 100

ด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยการประเมินความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ คิดเป็นร้อยละ 83.35 โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 81.73 ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับชูกเกียรติ มุงมิต (2554) ที่กล่าวว่า จินตนาการเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจินตภาพ คือ การสร้างภาพในสมองหรือนึกคิดเป็นภาพ จึงเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถือเป็นทักษะเบื้องต้นของความคิดสร้างสรรค์ ต้นทัพไทย (2553) ได้ศึกษาการจัดการจัดการทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ตามการจัดการจัดการการเรียนรู้ ของ สกศ. ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงอภิปรายผลได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ เนื่องด้วยรูปแบบดังกล่าวมุ่งกระตุ้นจินตนาการซึ่งจินตนาการเป็นบ่อเกิดของความคิดสร้างสรรค์ เมื่อนักเรียนได้รับรู้ สัมผัส รู้สึกแล้วเกิดเป็นประสบการณ์จะทำให้นักเรียนสามารถแสดงออกทางจินตนาการได้อย่างสูงสุด เมื่อจินตนาการสูง ความคิดสร้างสรรค์ก็จะสูงตามด้วย ดังที่ นิพนธ์ ชันแก้ว (2553) ได้กล่าวว่า จินตนาการจุดก่อเกิดความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ นิพนธ์ ทวีกาญจน์ (2533) กล่าวว่าจินตนาการบ่อเกิดความคิดสร้างสรรค์ในงานศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ในงานศิลปะนั้น เกิดจากการใช้จินตนาการอย่างอิสระ จินตนาการเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ อันสอดคล้องกันกับผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนที่เรียนโดยการใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนการประเมินความคิดสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ด้านความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในระดับพอใจมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.90 โดยด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีความคิดเห็นในระดับพอใจมากที่สุด ($\mu = 4.86$)

ด้านครูผู้สอน มีความคิดเห็นในระดับ พอใจมากที่สุด ($\mu = 5$) และด้านพัฒนาการทางอารมณ์และการเรียนรู้มีความคิดเห็นในระดับพอใจมากที่สุด ($\mu = 4.90$) แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระทัศนศิลป์ มาตรฐาน ศ 1.1 ที่ได้ระบุไว้ว่า สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น, 2551) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ มีลักษณะเด่น คือ เน้นให้ผู้เรียนได้รับรู้ สัมผัส และรู้สึกแล้วเกิดประสบการณ์ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้พบได้เห็น ได้ยิน (การสัมผัสเตือนของเสียง) ได้สัมผัส ซึ่งเป็นภาระกระตุ้นจินตนาการของนักเรียน อีกทั้งเน้นบรรยากาศในการเรียนรู้ให้นักเรียนมีอิสระในการคิด การปฏิบัติงาน และการเรียนรู้ อีกทั้งในระหว่างการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ ให้ความสนใจในทุก ๆ กิจกรรมของการจัดการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีการร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างมั่นใจ มีการทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบเสร็จทันเวลา อีกทั้งพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่ทำงานสร้างสรรค์ มีบรรยากาศของความสุข สนุกสนาน ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักเรียนเกิดความเข้าใจและมั่นใจในการแสดงออกทางศิลปะมากขึ้น ข้อสังเกตพฤติกรรมดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับผลวิจัยที่พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นระดับพึงพอใจมากที่สุด ต่อการจัดการเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

การวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ที่ใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนได้รับการกระตุ้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมที่เน้นการสัมผัสรับรู้ รู้สึก เกิดประสบการณ์ อันนำไปสู่การสร้างภาพขึ้นในใจ แล้วแสดงออกมาเป็นผลงานที่สะท้อนจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ที่สื่อคุณค่าทางด้านความงามของ

ศิลปะได้ อันสอดคล้องกับหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ มาตรฐาน ศ 1.1 ที่ระบุว่าสร้างสรรคงานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้สถาบันพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (2553) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ๆ จะค่อย ๆ สูงขึ้นตามอายุ จนกระทั่งเด็กเรียนอยู่ประมาณระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะลดลงอย่างเห็นได้ชัด หรือหยุดชะงักหายไปเลย ซึ่งมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน กฎระเบียบที่เข้มงวด และการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ทำให้เด็กขาดความเป็นอิสระ ทั้งด้านความคิดและการกระทำ อันเป็นผลทำให้ความคิดสร้างสรรค์ลดลง นอกจากนี้ นิพนธ์ ชันแก้ว (2553) กล่าวว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ในสาระศิลปะ พบว่าการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ความสำคัญ เฉพาะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทำให้จินตนาการยังเป็นสิ่งที่ถูกละเลย และขาดความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของศิลปะในปัจจุบัน อันส่งผลให้ผู้เรียนขาดความสุขในการเรียน อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ

กล่าวโดยสรุปการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติของรายวิชาศิลปะในสาระทัศนศิลป์

อีกทั้งมีความเหมาะสมกับสภาพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน รวมทั้งการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ยังเป็นการแก้ไขปัญหาในเรื่องการแสดงออกทางจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในวัยประถมปลายและเป็นรูปแบบอันมุ่งเน้นการพัฒนาส่งเสริม ทั้งจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ควบคู่กันไป อันส่งผลให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการแสดงออกทางศิลปะ และมีความสุข สนุกสนานในการเรียนรู้ศิลปะตามวัยของนักเรียน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย มีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป ประกอบด้วย

1) การจัดการเรียนรู้ นักเรียนควรได้รับการกระตุ้นทางด้าน การรับรู้สัมผัส ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 อันประกอบด้วย ตา หู ผิวหนัง จมูก ลิ้น เพราะเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ อันนำไปสู่การแสดงออกทางจินตนาการได้อย่างสูงสุด

2) การจัดการเรียนรู้ ครูศิลปะควรส่งเสริมกิจกรรมทางด้านทักษะการปฏิบัติ ควบคู่กับการจัดกิจกรรมทางด้าน การรับรู้ ชื่นชม ให้กับนักเรียนไปพร้อม ๆ กัน โดยสร้างประสบการณ์ทางด้านสุนทรียะในลักษณะส่งเสริมจากการรู้สึก คิดและจินตนาการ

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางศิลปะ ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญถึงความสุข สนุกสนาน และความเป็นอิสระ ผ่อนคลาย ของนักเรียน เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในการแสดงออกของตนเองอันจะนำไปสู่การเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ศิลปะอย่างยั่งยืน

4) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ประสาทสัมผัสรับรู้ทางหู สูญเสียโอกาสในการรับรู้อย่างเต็มที่ไป ครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดกิจกรรมที่เน้นการกระตุ้นและพัฒนาประสาทสัมผัสในการรับรู้ ส่วนอื่น ๆ ที่ยังหลงเหลืออยู่ให้ทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย

1) ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมจินตนาการของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป

2) ควรมีการศึกษา เปรียบเทียบในเรื่องจินตนาการทางศิลปะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับนักเรียนที่พิการด้านอื่น ๆ หรือเปรียบเทียบกับนักเรียนปกติ

3) ควรมีการศึกษากาการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดซีไอเอสเอสที (CISST) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นการตรวจสอบความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความรู้สึก สัมผัส กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอย่างต่อเนื่อง

4) ควรมีการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อความรู้ในประเด็นที่กล่าวว่า การที่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีข้อจำกัดในเรื่องของภาษาและการสื่อสาร

จึงทำให้นักเรียนในกลุ่มนี้ มีการใช้จินตนาการมากกว่าหรือสูงกว่าคนปกติทั่วไป

ภาพที่ 1 ภาพผลงานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากกิจกรรมสีสันทองจินตนาการ

ภาพที่ 2 ภาพผลงานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากกิจกรรมปั้นดินจากจินตนาการ

ภาพที่ 3 ภาพผลงานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากกิจกรรมจินตนาการจากแสงเงา

ภาพที่ 4 ภาพผลงานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากกิจกรรมวาดภาพจากนิทาน

เอกสารอ้างอิง

ชาติรี วิฑูรชาติ. (มปป). **สมองดีเพราะมีจินตนาการ**. กรุงเทพฯ : Life & Family

ชูเกียรติ มุ่งมิตร. (2554). **จินตนาการ**. ค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2554 จาก <http://www.rta.Mi.th/chukiat/story/dreaming.html>

นิพนธ์ ชันแก้ว. (2551). **การพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อส่งเสริมจินตนาการ รายวิชา ศ 31101 ศิลปะ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวคิดความรู้สึกลและการเห็นทางศิลปะ**. ขอนแก่น: โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย.

_____. (2553). **สู่จิตนาการประกวดศิลปกรรมปตท. เยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 5**. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นิพนธ์ ทวีกาญจน์. (2533). **3 มิติ ทักษะทางศิลปะและศิลปศึกษา**. กรุงเทพฯ: กรมการฝึกหัดครู.

ผดุง อารยะวิญญู. (2542). **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: P.A.ATR & PRINTING CO,LTD.

ไพธนา ฤกุลสุรگان. (2549). **คู่มือครูสำหรับเสริมสร้างสมองของเด็กวัยเรียน ระดับปฐมวัย-อุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: แอปป์ แฟมิลี่.

รักชนก สุทธิประภา. (2550). **ผลการจัดกิจกรรมเล่นิทานภาษามือ ต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี**.

รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รังสรรค์ ต้นทัพไทย. (2553). **ผลการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ สกศ**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น. (2551). **หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น**. ขอนแก่น: โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น.

เลิศ อานันท์นง. (2535). **เทคนิควิธีการสอนศิลปะเด็ก**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชัย วงศ์ใหญ่. (2535). **ศิลปศึกษา-ศึกษาศิลปะ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิรุณ ตั้งเจริญและคณะ. (2542). **รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์**.

กรุงเทพ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ศรียา นิยมธรรม. (2550). **ทัศนศิลป์เพื่อการศึกษาพิเศษ**. กรุงเทพฯ : แวนแก้ว.

_____. (2551). **ความบกพร่องทางการได้ยิน ผลกระทบทางจิตวิทยาการศึกษาและสังคม** พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : แวนแก้ว.

สถาบันพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2553). **การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์**. <http://www.guruonline.in.th>.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: กลุ่มส่งเสริมวัตกรรมการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้.